

**UCHWAŁA NR XXIX/270/2018
RADY POWIATU BRZESKIEGO**

z dnia 25 stycznia 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie
Brzeskim na lata 2018-2020**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, poz. 1292 i poz. 2217) uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzeskim na lata 2018 - 2020 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Brzeskiego i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do Uchwały Nr XXIX/270/2018
Rady Powiatu Brzeskiego
z dnia 25 stycznia 2018 r.

Powiatowy Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Brzeskim
na lata 2018-2020

Brzesko 2017

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	str. 3
I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU	str. 3
II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	str.4
III. ANALIZA ZASOBÓW DOTYCZĄCYCH MOŻLIWOŚCI ZAPEWNIENIA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU BRZESKIEGO -.....	str. 5
Rodzinna piecza zastępcza	str.6
Instytucjonalna piecza zastępcza	str. 7
Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	str. 8
IV. DIAGNOZA I ANALIZA POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	str. 9
V. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2018-2020	str. 10
VI. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH W POWIECIE BRZESKIM NA LATA 2018-2020	str.14
VII. REALIZATORZY PROGRAMU	str. 14
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	str. 15
IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	str. 15

WSTĘP

W dobie coraz szybszych i dynamicznych przemian społeczno-ekonomicznych, postępu nauki i techniki rosną wymagania w stosunku do rodziny. Rodzina znajduje się pod coraz większą presją, której nie zawsze jest w stanie poddać. Dlatego też istotne znaczenie ma właściwe wypełnianie funkcji i zadań społeczno-wychowawczych. Rodzina dysfunkcyjna, zdezorganizowana, aspołeczna zawsze stanowiła i stanowi duże zagrożenie dla wychowujących się w niej dzieci. Często bowiem dochodzi w niej do nadużyć: przemocy fizycznej, psychicznej lub obydwu tych form jednocześnie, zaniedbań, a także niezaspokajania podstawowych potrzeb.

Rodzina funkcjonuje w określonym środowisku społecznym i w znacznym stopniu na nie wpływa. W związku z tym prawidłowe funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej, jest fundamentem i gwarantem prawidłowego rozwoju całej społeczności. Tym samym troska o szeroko pojęty dobrostan rodziny leży również w najlepiej pojętym interesie społecznym. Społeczeństwo - za pomocą instytucji publicznych - winno takiej rodzinie udzielić odpowiedniego wsparcia. Wsparcie rodzina powinna otrzymać od wyspecjalizowanych instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających w lokalnym środowisku. Zasady i formy udzielania wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), Wśród wielu różnorodnych form pomocy rodzinie określonych w ww. ustawie znajduje się między innymi zapewnienie małoletnim opieki w rodzinnej pieczy zastępczej. Cytowana powyżej ustawa przewiduje, że dziecko pozbawione opieki ze strony rodziców biologicznych może zostać umieszczone w instytucjonalnych, bądź rodzinnych formach pieczy zastępczej. Rodzina zastępcza jest w praktyce najczęstszą formą opieki zapewnianą dzieciom tego wymagającym z uwagi na to, iż jest niewątpliwie najbardziej zbliżoną formą do naturalnego środowiska rodzinnego.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół poprzedzonych rzetelną diagnozą planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez ich rodziców biologicznych.

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Podstawą prawną opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzeskim jest w szczególności art. 180 pkt 1, zgodnie z którym do zadań powiatu w zakresie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Ileć w niniejszym Programie użyte jest słowo „ustawa” odnosi się ono do ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.)

Oprócz ww. ustawy Program został opracowany z uwzględnieniem następujących aktów prawnych:

- 1) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz.U. z 2017 r. poz. 682);
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 783 z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1875);
- 5) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2198 z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2234);
- 7) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2096);
- 8) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1868);
- 9) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.);
- 11) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390);
- 12) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 882);

II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIELICZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z ustawą do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 9) wyznaczanie organizatora pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46 ustawy;

- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy;
- 15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy;
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 3) finansowanie dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust.2a.

Wszystkie działania mają na celu stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną ukierunkowanego na powrót dziecka do rodziny biologicznej, lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka - opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

III. ANALIZA ZASOBÓW DOTYCZĄCYCH MOŻLIWOŚCI ZAPEWNIENIA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU BRZESKIEGO

Pieczę zastępczą zapewnia się dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, w tym w sytuacji, gdy pomimo udzielonego wsparcia rodzina nie przezwyciężyła trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu, a w przypadkach pilnej konieczności na wniosek lub za zgodą rodziców biologicznych dziecka. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do pełnoletności. Pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może jednak pozostać w dotychczasowej rodzinie lub placówce za zgodą rodziców zastępczych, prowadzącego rodzinnego domu dziecka lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej nawet do ukończenia 25 roku życia. Szczegółowe zasady w tym zakresie określa art. 37 ustawy.

Rodzinna piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

W Powiecie Brzeskim w ciągu całego 2017 roku funkcjonowało 45 rodzin zastępczych, nie funkcjonuje natomiast żaden rodzinny dom dziecka. Szczegółowy wykaz rodzin zastępczych z podziałem na gminy w ostatnich trzech latach (tj. 2015-2017) obrazuje **Tabela nr 1**.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w latach 2015-2017 na terenie Powiatu Brzeskiego z podziałem na poszczególne gminy powiatu - narastająco.

	2015	2016	2017
	Liczba rodzin zastępczych	Liczba rodzin zastępczych	Liczba rodzin zastępczych
Brzesko	20	20	19
Borzęcin	3	3	4
Czchów	7	6	6
Dębno	5	5	5
Gnojnik	5	5	5
Iwkowa	1	1	1
Szczurowa	3	3	5
Razem	44	43	45

Źródło: opracowanie własne

Z kolei **Tabela nr 2** przedstawia liczbę rodzin zastępczych w Powiecie Brzeskim w latach 2015-2017 z podziałem na typy rodzin oraz liczbę dzieci w nich przebywających.

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w Powiecie Brzeskim w latach 2015-2017 z podziałem na typy rodzin - narastająco.

Typ rodziny	Rok								
	2015			2016			2017		
	rodziny	dzieci	osoby pełnoletnie	rodziny	dzieci	Osoby pełnoletnie	rodziny	dzieci	Osoby pełnoletnie
Rodziny zastępcze spokrewnione	26	29	6	28	27	11	25	25	7
Rodziny zastępcze niezawodowe	15	12	5	12	10	2	16	14	3
Rodziny zastępcze zawodowe	3	7	0	2	8	1	3	9	1
Rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0	0	1	3	0	1	4	0
Razem	44	48	11	43	48	14	45	52	11

Źródło: opracowanie własne

Powyższe zestawienie wskazuje, iż największą liczbę rodzin zastępczych na terenie powiatu stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. W ciągu całego 2017 r. funkcjonowało (narastająco) **25** takich rodzin. Drugą nieco mniej liczną grupę stanowią niezawodowe rodziny zastępcze, których w ciągu całego roku funkcjonowało **16**. Najmniej liczną grupę stanowią zawodowe rodziny zastępcze. W Powiecie Brzeskim jest ich **4**, w tym jedna rodzina pełni funkcję pogotowia rodzinnego. Zaznaczyć należy jednak, iż w tych rodzinach w ciągu całego roku opiekę znalazło aż trzynaścioro małoletnich i jeden pełnoletni wychowanek. Według stanu na 31.12.2017 r. Powiat Brzeski dysponuje 4 wolnymi miejscami w zawodowych rodzinach zastępczych, w tym 2 miejscami w pogotowiu rodzinnym, w którym pobyt jest z założenia krótkotrwały (interwencyjny). Z rodzinami zastępczymi niezawodowymi, spełniającymi warunki, o których mowa w art. 54 ustawy, można zawrzeć umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. W 2015 r. z jedną z niezawodowych rodzin zastępczych spełniającą warunki zawarto umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Ogólna liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie (44, 43, 45).

W rejestrze danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, prowadzonego przez Starostę Brzeskiego, zgodnie z art. 46 ustawy obecnie nie figurują zakwalifikowani i pozostający w gotowości na przyjęcie dziecka kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W przypadku braku możliwości umieszczenia małoletnich w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Brzeskiego, dziecko umieszcza się w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, a warunki pobytu określa się w stosownym porozumieniu. Liczbę dzieci z terenu Powiatu Brzeskiego przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2015 -2017 przedstawia **Tabela nr 3**.

Tabela nr 3. Liczba dzieci z Powiatu Brzeskiego przebywających w latach 2015-2017 w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Liczba dzieci	Rok		
	2015	2016	2017
	6	6	4

Źródło: opracowanie własne

Instytucjonalna piecza zastępcza

W sytuacji wyczerpania możliwości udzielenia skutecznej pomocy rodzinie biologicznej oraz braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na terenie Powiatu Brzeskiego instytucjonalna piecza zastępcza jest zapewniana przez jedną placówkę – Dom Dziecka w Jasieniu, który dysponuje **30** miejscami. Dodatkowo, jeżeli występuje taka potrzeba, dzieci są umieszczane w placówkach zlokalizowanych w innych powiatach.

Liczbę dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu w latach 2015-2017 obrazuje **Tabela nr 4**.

Tabela nr 4. Liczba wychowanków przebywających w DD w Jasieniu w latach 2015-2017 - narastająco.

Lata	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Wychowankowie DD z terenu powiatu brzeskiego	23	22	20
Wychowankowie DD z terenu innych powiatów	8	7	8
Łącznie	31	29	28

Źródło: opracowanie własne

Z kolei **Tabela nr 5** przedstawia liczbę dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Brzeskiego przebywających w latach 2015 – 2017 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w innych powiatach.

Tabela nr 5. Liczba wychowanków z terenu Powiatu Brzeskiego przebywających w latach 2015 – 2017 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w innych powiatach - narastająco.

Rok			
Ilość dzieci	2015	2016	2017
	18	16	10

Źródło: opracowanie własne

Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Jak już wcześniej wskazano piecza zastępcza ma na celu głównie pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny biologicznej lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, aż do usamodzielnienia.

Moment usamodzielnienia – opuszczenia placówki lub rodziny zastępczej przez wychowanków jest dużym wyzwaniem dla wychowawców z placówek oraz rodziców zastępczych. Aby ułatwić wychowankom pieczy zastępczej wejście w dorosłość należy zapewnić im możliwość uzyskania odpowiedniego wsparcia. Pełnoletni wychowankowie często powracają do domu rodziców biologicznych bądź najbliższej rodziny. Jednak, gdy nie mają takiej możliwości powiat zobowiązany jest do udzielenia pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Powiat Brzeski dysponuje jednym mieszkaniem chronionym, w którym zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.) może zamieszkać osoba pełnoletnia opuszczająca pieczę zastępczą. Zasady odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym określa Uchwała z dnia 19.04.2012 r. Nr XV/148/2012 Rady Powiatu Brzeskiego w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym.

Ponadto zgodnie z przepisami ustawy, usamodzielnianym wychowankom przysługują następujące świadczenia pieniężne: pomoc na usamodzielnienie, pomoc na kontynuowanie nauki i pomoc na zagospodarowanie. Istnieje również konieczność zapewnienia wsparcia specjalistycznego, a w szczególności psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

IV. DIAGNOZA I ANALIZA POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Pierwszym i podstawowym zadaniem jakie staje przed właściwie funkcjonującą rodziną, jest podejmowanie zadań opiekuńczych, czyli takiego rodzaju działalności, które mają zaspokajać potrzeby podopiecznego (małoletniego). Działania opiekuńcze rodziny podejmowane są w celu zaspokajania tych potrzeb i polegają na stwarzaniu odpowiednich warunków do prawidłowego rozwoju, fizycznego, psychicznego i społecznego dziecka.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych udziela się wsparcia rozumianego jako zaspokajanie potrzeb w sytuacjach trudnych.

W przypadku wystąpienia w rodzinie trudności w wypełnianiu podstawowych ról społecznych, w pierwszej kolejności pomocy udzielają gminne służby pomocy społecznej w miejscu zamieszkania rodziny. Ośrodki pomocy społecznej w poszczególnych gminach podejmują różnorodną działalność, aby zminimalizować konieczność ustanawiania pieczy zastępczej. Obok tych działań kluczowe dla przezwyciężenia kryzysu jest zaangażowanie i współpraca ze strony rodziny.

Najczęstszymi trudnościami z jakimi borykają się rodziny z gmin wchodzących w skład Powiatu Brzeskiego są: alkoholizm, niezaradność życiowa, rodziny niepełne, przemoc fizyczna i psychiczna, brak zatrudnienia, przewlekła choroba i niepełnosprawność. Coraz częstszym powodem trudności w rodzinie są długotrwałe wyjazdy zagraniczne rodziców do pracy skutkujące rozwojem negatywnego zjawiska zwanego „eurosieroctwem” i związanymi z tym późniejszymi problemami wychowawczymi.

Gminy udzielają rodzinom znajdującym się w kryzysie pomocy dostosowanej do ich indywidualnych potrzeb. Jest to zarówno pomoc materialna (pomoc finansowa, zakup odzieży, opału, żywności, dożywianie dzieci w szkołach), jak również pomoc niematerialna, tj. objęcie rodzin wsparciem asystenta rodziny, pomoc psychologiczna, pomoc specjalistów terapii uzależnień, pomoc prawna itp. Jak wynika z danych przekazanych przez poszczególne ośrodki pomocy społecznej, tylko niewielki odsetek rodzin objętych opieką gminnych służb socjalnych, w tym wsparciem asystenta (1,13%) przeżywa kryzys na tyle poważny, że wychowujące się w nich dzieci są zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej. Jednakże ten odsetek to aż 14 rodzin biologicznych, w których wychowuje się 25 małoletnich zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej. Liczba ta stanowi ponad 55 % małoletnich przebywających obecnie w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Brzeskiego. Szczegółową analizę skali problemu obrazuje **Tabela nr 6**.

Tabela nr 6. Liczba rodzin objętych wsparciem służb pomocy społecznej w poszczególnych gminach z terenu Powiatu Brzeskiego według stanu na wrzesień 2017 r.

Gmina	Liczba rodzin objętych opieką GOPS/MOPS	Liczba rodzin w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze objęte opieką asystenta rodziny	Liczba rodzin zagrożonych skierowaniem dzieci do pieczy zastępczej	Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej
Czchów	44	3	1	2
Borzęcin	219	11	0	0
Brzesko	244	82	5	8
Dębno	153	11	4	7
Gnojnik	210	15	2	5
Iwkowa	262	15	2	3
Szczurowa	105	16	0	0
Razem	1237	361	14	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przesłanych przez GOPS/MOPS z poszczególnych gmin powiatu brzeskiego

Mając na uwadze powyższe dane istnieje konieczność zabezpieczenia dodatkowych miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym poszukiwania kandydatów do przeszkolenia. Obok informacji podanych przez ośrodki pomocy społecznej informacje o dzieciach zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej uzyskuje się z Sądu Rejonowego w Brzesku, który kieruje do PCPR w Brzesku prośby o wskazanie kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej dla konkretnych dzieci. W większości przypadków termin wskazania kandydatów na rodziców zastępczych wynosi 7 dni. Zdarza się, że termin ten jest skracany nawet do 3 dni. Podkreślić należy, iż do rodzinnej pieczy zastępczej kierowane są również przez Sąd liczne rodzeństwa. Równocześnie powiat nie dysponuje wystarczającą liczbą wolnych miejsc w rodzinach zastępczych. Odpowiedzią na tę potrzebę byłoby utworzenie rodzinnego domu dziecka, który zapewniłby opiekę i wychowanie liczny rodzeństwom tego wymagającym, bez konieczności ich rozdzielania.

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, a szczególnie zawodowych rodzin zastępczych pociąga za sobą konieczność zapewnienia im odpowiedniego wsparcia, tj. świadczeń finansowych zarówno obligatoryjnych, jak i tych fakultatywnych, szkoleń, poradnictwa specjalistycznego, wsparcia wolontariuszy, ale również możliwości wsparcia w formie powierzenia opieki nad dziećmi rodzinom pomocowym w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą. Tym samym konieczne jest poszukiwanie kandydatów na rodziny pomocowe.

Analizując potrzeby w zakresie pieczy zastępczej na najbliższe 3 lata należy wziąć pod uwagę konieczność standaryzacji Domu Dziecka w Jasieniu, w zakresie wieku i liczby dzieci przebywających w ww. placówce, co wynika z art. 95 ust. 3 ustawy. Zachodzi konieczność przekształcenia przedmiotowej placówki w niewielkie kameralne jednostki lub jednostkę, w których nie może przebywać więcej niż 14 wychowanków. Ponadto zgodnie z art. 232 ust. 1 ustawy dzieci powyższej 7. roku życia mogą przebywać w DD w Jasieniu do 31.12.2019 r., z wyłączeniem przypadków, o których mowa a w art. 95 ust. 2 ustawy.

V. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2018-2020

Należy uznać zasadność i celowość rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, która powinna stanowić formę dominującą w stosunku do instytucjonalnej pieczy zastępczej, co jest związane z przewagą rodzinnej pieczy zastępczej jako najbardziej zbliżonej do naturalnego środowiska rodzinnego, w którym dziecko powinno się wychowywać. Należy również uwzględnić fakt, że prócz niewątpliwie większych korzyści wychowawczych wynikających z pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w porównaniu z instytucjonalną pieczą zastępczą, nie bez znaczenia pozostaje wysokość kosztów ponoszonych w związku z umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Koszty te są zdecydowanie niższe niż w przypadku umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 jest rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej wspomaganego formami instytucjonalnymi.

Cele szczegółowe:

1. Promowanie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
2. Wspieranie funkcjonujących rodzin zastępczych.
3. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans na powrót dzieci do naturalnego środowiska rodzinnego.
4. Przekształcenie DD w Jasieniu zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji.
5. Wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 1

Promowanie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Działania:

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez:
 - a) publikowanie artykułów w lokalnej prasie, portalach internetowych, druk i kolportaż materiałów promocyjnych (ulotek, plakatów itp.)
 - b) organizowanie Dnia Rodzicielstwa Zastępczego
2. Prowadzenie procesu diagnostyczno-konsultacyjnego kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Analiza i diagnoza kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowych rodzin zastępczych,
4. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
5. Tworzenie rodzin zawodowych zgodnie z wyznaczonym limitem na lata 2018-2020.
6. Utworzenie rodzinnego domu dziecka.

Wskaźniki:

Liczba działań promocyjnych

Liczba rodzin zastępczych uczestniczących w obchodach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego

Liczba osób, którym udzielono informacji nt. idei rodzicielstwa zastępczego

Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Liczba rodzin które ukończyły szkolenia i uzyskały zaświadczenia kwalifikacyjne

Liczba utworzonych zawodowych rodzin zastępczych

Powstanie rodzinnego domu dziecka i liczba dzieci w nim umieszczonych

Podmiot realizujący: PCPR w Brzesku

Podmioty wspierające: ośrodki pomocy społecznej, ośrodek adopcyjny, organizacje pozarządowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki oświatowe oraz zakłady opieki zdrowotnej.

Cel szczegółowy 2

Wspieranie funkcjonujących rodzin zastępczych.

Działania:

1. Udzielanie świadczeń finansowych obligatoryjnych i fakultatywnych.
2. Wsparcie rodzin zastępczych koordynaturą rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Zatrudnianie osób do pomocy przy opiece nad dziećmi oraz przy pracach gospodarczych na wniosek rodzin zawodowych i niezawodowych.
4. Organizowanie szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin zastępczych.
5. Integracja rodzin zastępczych poprzez organizowanie okolicznościowych spotkań, wyjazdów, imprez.
6. Wspieranie rodzin zastępczych w formie wolontariatu.
7. Organizacja i prowadzenie grup wsparcia,
8. Udzielanie wsparcia specjalistycznego,

9. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny pomocowe, w tym spośród funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych

Wskaźniki:

Liczba udzielonych świadczeń finansowych o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym.
 Liczba rodzin objętych opieką koordynatora.
 Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie zatrudnienia osoby do pomocy.
 Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych oraz liczba uczestników tych szkoleń.
 Liczba organizowanych spotkań integracyjnych, wyjazdów itp. oraz liczba uczestników
 Liczba pozyskanych wolontariuszy oraz rodzin współpracujących z wolontariuszami
 Liczba spotkań grup wsparcia oraz liczba uczestników
 Liczba udzielonych porad specjalistycznych, liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznym
 Liczba pozyskanych kandydatów do sprawowania funkcji rodziny pomocowej, liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem rodziny pomocowej.

Podmiot realizujący: PCPR w Brzesku

Podmioty wspierające: ośrodki pomocy społecznej, sądy, ośrodki adopcyjne, organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki oświatowe oraz zakłady opieki zdrowotnej.

Cel szczegółowy 3

Podjęmowanie działań mających na celu zwiększenie szans na powrót dzieci do naturalnego środowiska rodzinnego

Działania:

1. Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
2. Pomoc w umożliwianiu kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi (w przypadkach w których Sąd nie zadecydował inaczej).
3. Umożliwienie rodzicom biologicznym stosującym przemoc, udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie.
4. Umożliwianie rodzicom biologicznym skorzystania z poradnictwa psychologicznego, prawnego i pedagogicznego.

Wskaźniki:

Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.
 Liczba dzieci, z którymi utrzymują kontakt rodzice biologiczni, liczba spotkań z rodzicami biologicznymi w PCPR
 Liczba planów pomocy oraz ocen sytuacji dziecka wykonanych we współpracy z asystentem rodziny.
 Liczba rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, którzy uczestniczyli w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie.
 Liczba rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, którzy skorzystali z porady specjalistycznej, w tym psychologicznej, prawnej pedagogicznej

Podmiot realizujący: PCPR w Brzesku

Podmioty wspierające: ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze.

Cel szczegółowy 4

Przekształcenie DD w Jasieniu zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji.

Działania:

1. Przekształcenie obecnie funkcjonującego DD w Jasieniu i utworzenie dwóch mniejszych niezależnych placówek, o takich samych lub różnych profilach, w których przebywać będzie maksymalnie po 14 wychowanków.
2. Wykonanie niezbędnych prac budowlano-remontowych związanych z przekształceniem placówki.
3. Regulacja liczby dzieci w placówce zgodnie z założonymi standardami, przy zapewnieniu wszystkim wychowankom domu dziecka dalszej opieki.
4. Zapewnienie wychowankom wsparcia wychowawczego i opieki psychologicznej w trakcie trwania procesu przekształcania placówki.
5. Dostosowanie liczby osób zatrudnionych w nowoutworzonych placówkach do potrzeb i zapewnienia bezpieczeństwa wychowankom z zachowaniem standardów.

Wskaźniki:

Powstanie placówek i liczba wychowanków w nich umieszczonych.

Uzyskanie zgody Wojewody na funkcjonowanie powstałych placówek.

Liczba wychowanków w powstałych placówkach zgodna ze standardami dotyczącymi liczby i wieku wychowanków.

Liczba przeprowadzonych spotkań, rozmów, pogadań z wychowankami dotyczących przekształcenia placówki i jej funkcjonowania w przyszłości, przeprowadzonych zarówno przez wychowawców jak i psychologa placówki

Liczba przeprowadzonych spotkań, rozmów, pogadań z wychowankami dotyczących ich dalszego pobytu w placówce oraz udzielonych porad w tym zakresie.

Liczba osób zatrudnionych w utworzonych placówkach zgodna z ustawowymi standardami.

Podmiot realizujący: Zarząd Powiatu Brzeskiego i Dyrektor DD w Jasieniu

Podmioty wspierające: PCPR w Brzesku, ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze, ośrodki adopcyjne, organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki oświatowe oraz zakłady opieki zdrowotnej.

Cel szczegółowy 5

Wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Działania:

1. Zapewnienie wychowankom pomocy specjalistycznej.
2. Udzielanie świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków.
3. Pomoc w tworzeniu i realizacji programu usamodzielnienia.
4. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz motywowanie do aktywnego poszukiwania zatrudnienia poprzez udział w grupie wsparcia o charakterze edukacyjnym
5. Pomoc w podnoszeniu przez wychowanków kwalifikacji zawodowych.

Wskaźniki:

Liczba usamodzielnianych wychowanków którym została przyznana pomoc specjalistyczna
 Liczba i kwota świadczeń przyznanych usamodzielnianym wychowankom
 Liczba opracowanych IPU
 Liczba usamodzielnianych wychowanków, którzy wzięli udział w grupie wsparcia o charakterze edukacyjnym
 Liczba wychowanków którym udzielono świadczeń w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych

Podmiot realizujący: PCPR w Brzesku

Podmioty wspierające: Powiatowy Urząd Pracy w Brzesku, ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze.

VI. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH W POWIECIE BRZESKIM NA LATA 2018-2020

Zgodnie z treścią art. 180, pkt 1 ustawy w 3-letnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy określić coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych. Powyższe jest związane również z art. 56 przedmiotowej ustawy, zgodnie z którym umowę z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki określone w art. 54, ust.1 i 2 ustawy, można zawrzeć umowę o utworzenie rodziny zastępczej zawodowej. Umowy zawiera się na wniosek rodziny w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych ustalonych na dany rok kalendarzowy w trzyletnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej.

Aktualnie w Powiecie Brzeskim funkcjonują 4 zawodowe rodziny zastępcze, w tym jedno pogotowie rodzinne.

Roczny limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2018 -2020 określa **Tabela nr 7**

Tabela Nr 7. Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2018-2020

Rok	Liczba zawodowych rodzin zastępczych
2018	6
2019	8
2020	9

W przypadku pozyskania kandydatów na rodzinny dom dziecka planuje się utworzenie 1 takiego domu.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem i głównym realizatorem niniejszego programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku, które zgodnie z art. 241 ust. 2 i art. 76 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostało wyznaczone na Organizatora Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzeskim. Ponadto partnerami w realizacji programu, są wszystkie instytucje, w których zainteresowaniu pozostaje podejmowanie szeroko pojętych działań mających na celu wspieranie rodziny i udzielanie wszechstronnej pomocy w pokonywaniu zagrożeń i trudności z jakimi może się ona spotkać w swojej codziennej egzystencji.

Dla osiągnięcia zamierzonych celów Programu PCPR współpracować będzie z:

1. Administracją samorządową,
2. Ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej,
3. Domami dziecka
4. Powiatowym urzędem pracy,
5. Placówkami oświatowymi, a w szczególności szkołami, przedszkolami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,
6. Sądami
7. Zespołami kuratorskiej służby sądowej
8. Ośrodkami adopcyjnymi,
9. Policją,
10. Placówkami służby zdrowia,
11. Organizacjami pozarządowymi,
12. Wolontariuszami,
13. Lokalnymi mediami.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania realizacji zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020, będą:

1. Środki samorządu Powiatu Brzeskiego
2. Środki samorządów gmin Powiatu Brzeskiego
3. Środki innych samorządów powiatowych,
4. Środki samorządu województwa,
5. Środki administracji rządowej,
6. Środki od innych podmiotów/partnerów działań

IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Przez monitoring rozumie się proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wdrażanego programu w zakresie finansowym i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji programu z wcześniej przyjętymi założeniami i celami.

Ewaluacja jest systematycznym badaniem wartości albo cech konkretnego programu z punktu widzenia przyjętych kryteriów w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Monitoring, kontrolę i analizę stopnia realizacji założonych celów w oparciu o wskaźniki określone w programie oraz analizę jakościową zmian w obszarze wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej przeprowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku jako wyznaczony Organizator Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Brzeskiego. Znajdą się one w corocznym sprawozdaniu z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej przedkładanym Staroście i Radzie Powiatu Brzeskiego

Monitoring obejmować będzie również ocenę nowych wyzwań i zagrożeń jakie mogą zaistnieć w przyszłości oraz aktualizację programu zgodnie z pojawiającym się zapotrzebowaniem w tym zakresie.